

УДК 911.3:615

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИТЯЧОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Смик О.С.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Розглянуті питання розвитку дитячо-юнацького туризму Чернівецької області. Проаналізовані дитячі оздоровчі заклади. Розкриті основні напрями оздоровлення та проблеми і перспективи розвитку.

Ключові слова: дитячо-юнацький туризм, дитячо-оздоровчі табори, оздоровлення.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Дитячо-юнацький туризм є однією з найдоступніших і наймасовіших форм рекреації. Така ситуація пов'язана з необхідністю оздоровлення дітей через складну екологічну ситуацію, малорухливість дитини, „залежність” від комп'ютера. Не останнє місце у цьому переліку займає матеріальний рівень батьків. Дитячо-оздоровчі заклади націлені на відновлення сили, здоров'я дитини, заняття спортом, відпочинок на свіжому повітрі. Більшість дитячо-юнацьких оздоровчих закладів розташовані на території гірських і передгірських природних комплексів, де переважає лісова рослинність, наявні водні та поселенські об'єкти. Сьогодні важливим питанням у вивченні дитячо-юнацького туризму і дитячо-оздоровчих таборів є аналіз та синтез стану питання про дитяче оздоровлення, види, форми та методи його проведення.

Формування цілей статті. Мета даної публікації - розкриття основних питань функціонування дитячих оздоровчих закладів у Чернівецькій області. Для досягнення окресленої мети слід виконати такі завдання: охарактеризувати дитячі оздоровчі заклади відпочинку, виявити їх функціональне призначення, окреслити пріоритети їх розвитку.

Аналіз останніх досліджень, публікацій. Розробкою суспільно-географічних основ функціонування системи дитячо-юнацького туризму в Україні та її територіальної організації займався О. В. Колотуха (2005), Л. М. Немець (2009), лікувально-оздоровчому комплексу Чернівецької області присвячені праці Є. Г. Гриневича (2007), І. М. Школи (1997), В. С. Григорківа (1997), В. Ф. Кифяка (1997) та ін. У їхніх доробках висвітлюється питання становлення дитячо-юнацького оздоровлення, формування системи таборів, особливості діяльності закладів відпочинку та лікування.

Виклад основного матеріалу. Проблему оздоровлення та повноцінного відпочинку дітей ефективно розв'язують дитячі оздоровчі табори. Головним їх завданням слугує оздоровлення і відпочинок дітей, поновлення фізичних і духовних сил підростаючого покоління.

Дитячо-юнацький туризм – це вид рекреаційної діяльності, націлений на задоволення

оздоровчих, спортивних та пізнавальних потреб дітей та юнацтва поза місцем їх постійного проживання й навчання. До дитячих закладів оздоровлення належать дитячі заклади санаторного типу, дитячі центри та позаміські заклади оздоровлення та відпочинку.

До *дитячих закладів відпочинку* належать табори з денним перебуванням, дитячі заклади праці й відпочинку, наметові містечка [4]. *Дитячий замський оздоровчий заклад* - заклад, що знаходиться у приміщенні за межами населеного пункту, де діти перебувають цілодобово. *Дитячий оздоровчий заклад санаторного типу* – заклад, у якому діти перебувають цілодобово і в якому поряд з оздоровчими процедурами проводиться комплекс медичних профілактичних послуг. З урахуванням специфіки захворювань дітей такі заклади можуть бути спеціалізованими. *Дитячий профільний оздоровчий заклад* – заклад, у якому діти перебувають цілодобово і в якому поряд з оздоровчими надається комплекс послуг, цілеспрямованих на розвиток у дітей здібностей та інтересів. *Дитячий оздоровчий заклад з денним перебуванням* – заклад, який створюється на базі навчального закладу і в якому діти перебувають протягом дня. *Дитячий оздоровчий заклад праці та відпочинку* – заклад, у якому діти перебувають цілодобово і в якому поряд з оздоровчими надається комплекс послуг, спрямованих на формування у дітей трудових інтересів і навичок. Сьогодні дитячі заклади оздоровлення та відпочинку поділяються на постійно та тимчасово діючі, спеціально організовані чи пристосовані, призначені для оздоровлення, відпочинку, розвитку дітей, мають зручне місце розташування, матеріально-технічну базу, забезпечені кадровим складом і працюють за розробленими та узаконеними технологіями надання послуг з оздоровлення та відпочинку дітей.

За останні роки в Чернівецькій області спостерігається тенденція до зменшення кількості дітей, що відпочивали у наметових містечках, позаміських таборах та санаторіях, закладах відпочинку денного типу (рис. 1) [1]. Така ситуація пов'язана з кількома мотивами, насамперед з

демографічною ситуацією в області (та й в Україні загалом), з рівнем матеріального достатку населення, з проведенням оздоровлення дітей разом з батьками за кордоном. Вказані причини є основними для області.

У літній період 2012 р. на території області працювало 436 дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, з яких 423 – відпочинку та 13 – оздоровлення [5]. Порівняно з 2011 р. кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку зросла на 26 закладів (табл. 1), загальна вартість перебування дітей у закладах оздоровлення становила 19,3 млн. грн. (табл. 2).

У дитячих закладах відпочивало та оздоровилось 51,8 тис. дітей. З них 15,6 тис. - з багатодітних і малозабезпечених сімей, 1,6 тис. - діти-сироти та діти позбавлені батьківського піклування, 0,8 тис. - діти-інваліди, 0,4 тис. - діти потерпілих від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Відпочинком у дитячих закладах було охоплено 52,3% дітей області у віці від 7-ми до 16-ти років (у 2011р. – 46,7%).

До роботи з дітьми в закладах відпочинку та оздоровлення було залучено 8 тис. працівників, з яких 5,1 тис. - педагогічний персонал, 0,4 тис. - медичний, 1,0 тис. – персонал працівників кухні та 1,5 тис. - адміністративно-господарський та обслуговуючий персонал. Середня вартість одного людино-дня в позаміських закладах оздоровлення становила 82 грн., у закладах санаторного типу 91 грн. Середня вартість одного людино-дня в закладах відпочинку з денним перебуванням становила 13 грн., праці та відпочинку – 29 грн. та у наметових містечках – 36 грн. [5].

Серед дитячо-оздоровчих закладів Чернівецької області найдавніше функціонують і користуються кваліфікованою репутацією „Зелені пагорби” (с. Виженка), „Юність” (сmt. Берегомет), „Черемош” (м. Вижиця) у Вижицькому районі; „Буковинське орлятко” (с. Глибочок), „Вербиченька” (с. Давидівка), „Лунка” (сmt. Красноільськ), „Перлина гір” (с. Банилів Підгірний), „Водограй” (с. Гільча) у Сторожинецькому районі; „Вогник Буковини” (с. Валя Кузьміна) у Глибоцькому районі; „Дністер плюс” (с. Брідок) у Заставнівському районі; „Калинка” (с. Ванчиківці) у Новоселицькому районі; „Лісова казка” (м. Новодністровськ) у Сокирянському районі; „Дністрові кручі” (с. Рухотин) у Хотинському районі інші [3].

З метою оздоровлення дітей та молоді із державного бюджету було виділено близько 22 млн. грн. (порівняно з 2011 р. ця сума зросла на 12%). Середня вартість путівки коливається від 1700 до 2000 грн. (найнижча середня ціна путівки по Україні).

Особлива увага приділяється оздоровленню дітей-сиріт, які мають змогу відпочити у таборі

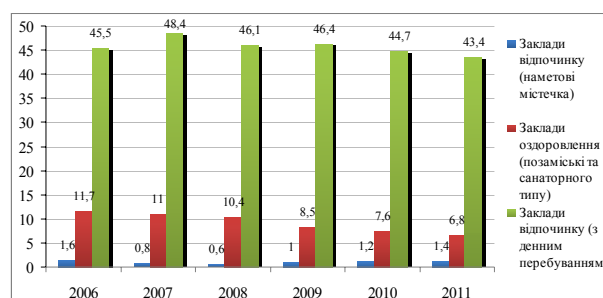

Рис. 1. Кількість дітей, які перебували в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку літню 2006-2011 рр. (тис. осіб)

„Перлина гір”, де у 2012 р. вперше створені санаторні групи для школярів із вадами зору та слуху. Окрім цього, управління у справах сім’ї, молоді та спорту при обласній державній адміністрації слідкує за роботою приватних таборів. Так, до прикладу, зазначимо, що табір „Глибочок” спеціалізується на вивченні іноземних мов.

Оздоровитися та відпочити в таборах мають змогу діти пільгових категорій. Це талановиті спортсмени, співаки, призери олімпіад, діти, що мають похвальні листи в школах [2]. Найталановитіші буковинські діти мають змогу безкоштовно відпочити за межами області у таборах „Артек” та „Молода гвардія” (у 2012 р. виділено 50 путівок у кожен з зазначених таборів).

Дитячо-оздоровчі табори виконують три основні функції: виховно-розвиваючу, освітньо-пізнавальну й оздоровчо-спортивну. Кожен функціональний компонент несе в собі конкретні педагогічні цілі. Мету *виховно-розвиваючої функції* можна сформулювати так: виховання життєвої позиції; стійкості, уміння переносити труднощі і незгоди, виховання сміливості, рішучості, сили волі, товарищескості, поваги до людей, любові до волі, прагнення до незалежності, самостійності. *Освітньо-пізнавальна функція* реалізується в процесі опанування учнями природного і соціального середовища. Різновиди маршрутів подорожей по районах сприяють задоволенню таких потреб підлітків, як бажання пізнати навколишній світ. Безпосереднє сприйняття навколишнього середовища в процесі туристично-красназавчої діяльності конкретизує, доповнює і систематизує знання учнів з географії, ботаніки, зоології, дозволяє їм встановлювати міжпредметні зв’язки. Під час занять туристично-красназавчою діяльністю, юні туристи знайомляться з культурою, особливостями побуту, економікою, народними промислами різних націй та народностей. *Оздоровчо-спортивна функція* має на меті вдосконалення фізичного розвитку підростаючого покоління. Навантаження, що отримує організм в поході, рівномірно розподілені в часі. Його

Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку у Чернівецькій області

Райони	Загальна кількість (одиниць)			Оздоровлено дітей (осіб)		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Чернівецька область	402	402	410	55906	52337	51673
м. Чернівці	36	36	37	2550	2550	2550
м. Новодністровськ	5	4	5	884	732	375
Райони						
Вижницький	34	33	34	6473	6183	4909
Герцаївський	23	22	24	2736	2719	2540
Глибоцький	41	43	43	6193	6280	5646
Заставнівський	35	35	36	4452	3902	4017
Кельменецький	28	28	28	4057	3295	3527
Кіцманський	35	34	34	4589	4555	4319
Новоселицький	37	36	37	4833	3989	5050
Путильський	18	20	20	2064	1974	1938
Сокирянський	23	23	24	2637	2494	2702
Сторожинецький	53	53	55	10373	9824	10617
Хотинський	34	34	34	4065	3840	3483

Таблиця 2

Вартість перебування дитини в закладах оздоровлення та відпочинку влітку 2011 року (людино/дні)

Райони	Загальна кількість людино-днів, проведених дітьми в закладах	Загальна вартість перебування дітей у закладах, грн.	Середня вартість одного людино-дня перебування дитини в закладі, грн.
Чернівецька область	738104	19341345	26
м. Чернівці	35114	451218	13
м. Новодністровськ	4592	82404	18
Райони			
Вижницький	66671	3322441	50
Герцаївський	35560	331800	9
Глибоцький	80664	2272470	28
Заставнівський	60734	1785495	29
Кельменецький	47658	766112	16
Кіцманський	60466	604660	10
Новоселицький	77179	2058384	27
Путильський	22590	251796	11
Сокирянський	35125	421500	12
Сторожинецький	166093	6451009	39
Хотинський	45658	542056	12

чергування з відпочинком та поступове зростання здійснює позитивний вплив на фізичний стан особи. Цілодобове перебування на повітрі, нічліг у наметах загартовують зростаючий організм. Як правило, людина, що систематично займається туризмом, практично не хворіє застудними захворюваннями.

Туризм привчає до здорового способу життя та формує прикладні вміння і навички: уміня орієнтуватися на місцевості; переборювати природні перешкоди; організувати побут у природному середовищі; розвиває витривалість, силу, волю, координацію, спритність тощо.

Висновок. Дитячо-оздоровчі табори відіграють велику роль у розвитку виховання підро-

стаючого покоління, що створює ефективні умови для професійної орієнтації та самовизначення особистості у професійній діяльності. Головна увага при формуванні й реалізації перспективного розвитку дитячого оздоровлення повинна приділятися регіональним особливостям і виражатися у переліку пріоритетів для забезпечення існуючих потреб в оздоровленні й реабілітації дітей. Основними проблемами розвитку дитячого оздоровлення є: зростання цін на путівки, невисокий рівень добробуту молоді, одноманітність туристського продукту, низький рівень туристичної інфраструктури. Сьогодні в індустрії туризму існує чимало проблем, які потрібно розв'язати, але цей вид туризму є одним з найбільш надійних сегментів туристичного ринку.

Список літератури

1. Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку влітку 2011 року: Статистичний бюлетень / Головне управління статистики у Чернівецькій області.-2011.-26 с.
2. На Буковині найнижча вартість путівок у дитячі оздоровчі табори в Україні [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.oda.cv.ua>.
3. Смик О. Основні пріоритети розвитку спортивно – оздоровчого туризму (на прикладі Чернівецької області) / О. Смик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія .- Тернопіль : СМП «Тайп».- 2011.-№ 2.- С. 162-165.
4. Туризм, відпочинок та санаторно-курортне лікування в області. Статистичний збірник / Головне управління статистики у Чернівецькій області.-2011. - 64 с.
5. Туризм та відпочинок в області. Статистичний збірник / Головне управління статистики у Чернівецькій області.-2012. - С. 48-57.

Смык О.С. Основные тенденции развития детского оздоровления в Черновицкой области. Рассмотрены вопросы развития детско-юношеского туризма Черновицкой области. Проанализированы детские оздоровительные учреждения. Раскрыты основные направления оздоровления и проблемы и перспективы развития.

Ключевые слова: детско-юношеский туризм, детско-оздоровительные лагеря, оздоровление.

Smuk O. Major trends in children's health in the Chernivtsi region. The article deals with the development of youth tourism Chernivtsi region analyzed's recreational facilities, open main areas of improvement and problems and prospects.

Key words: children and youth tourism, children's camps, recovery.